

СТАНОВИЩЕ

по конкурс за академичната длъжност „доцент” в професионално направление Икономика (Световно стопанство и МИО(Международен финансов мениджмънт и бизнес), обявен в ДВ. бр. 103 от 23 декември 2011 г. за нуждите на ВСУ „Черноризец Храбър” с единствен кандидат главен асистент д-р ВИРЖИНИЯ ИВАНОВА от проф. д-р Татяна Хубенова-Делисивкова, Институт за икономически изследвания на БАН професионално направление Икономика (Световно стопанство и МИО (Международни финанси)

Относно: научната, научно-приложната и преподавателската дейност на участника в конкурса – д-р **Виржиния Живкова Иванова**

1. Обща оценка на представените документи от кандидата

Документите на д-р **Виржиния Живкова Иванова** за участие в конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент”, обявен за нуждите на ВСУ”Ч.Храбър” включват 12 научни публикации, посочени в отделна справка и включващи: а) хабилитационен труд - публикувана 1 монография с обем 169 стр.; б) 1 студия; 3) 1 учебно пособие в обем от 50 стр.; 3)седем научни статии; и 4) 2 доклада на конференции, проведени в България. Необходимо е да се посочи, че всички публикации представляват индивидуална и самостоятелна работа на кандидатката по обявения конкурс и са коректно отразени в Списъка на публикации.

Всички представени за рецензиране публикации по своето съдържание отговарят на научната област, научното направление и специалността по конкурса за „доцент”.

2. Обща характеристика на научната и преподавателската дейност на кандидата

2.1. Научната и научно-приложната дейност на д-р Виржиния Иванова намират най-синтезиран израз в представения **монографичен труд - Теория и практика на международните сливания и поглъщания**, В., 2012. **ISBN 978-954-715-520-6**

В монографията включва изложение от три глави, увод, заключение и приложения. Съдържанието представя същностни характеристики на сливанията и поглъщанията в международния бизнес като се обръща внимание на спецификата на конкретни практики, както и на отражението на процеса на сливания и поглъщания в българската икономика. В изложението е отделено по-специално внимание на следните основни аспекти на международните сравнения на сливания и поглъщания:

- ✚ Направен е опит за периодизация на исторически «вълни» на сливанията и поглъщанията;
- ✚ Предлагат се сравнения на различните класификации на сливанията и поглъщанията в бизнеса;

- ✚ Обосновават се основните фактори и мотиви, стимулиращи развитието на международните сливания и поглъщания;
- ✚ Охарактеризират се различните ефекти, които се получават от извършването на сливания и поглъщания както за цялата организация, предприемаща извършването на такива сделки, така и за отделните собственици, мениджъри, персонал, клиенти и др.;
- ✚ Проследяват се технологията и етапите през, които преминава извършването на дадено сливане или поглъщане;
- ✚ Обобщават се характерни черти на враждебните сливания и поглъщания и защитните мерки на организациите, използвани срещу опити за враждебни сливания и поглъщания;

Положително е, че в отделна Глава са представени примери за сливания и поглъщания в различни браншове от българската стопанска практика като анализът се базира на актуалното състояние на българския капиталов пазар за 2011 г. включително. Направеният анализ на българската практика безспорно е достойнство на изследването, тъй като тази проблематика е сравнително ново направление на анализа на българските предприятия и тяхното корпоративно развитие. Монографичният труд се отличава от други подобни литературни опити за анализ на сливанията и поглъщанията в България с акцентираното внимание върху секторните характеристики на сливанията и поглъщанията, което е предпоставка за навлизане на изследователския интерес на авторката в по-важни аспекти на структурните изменения в българския бизнес.

Като определен недостатък на изложението може да се счита фактът, че информацията за сливания и поглъщания от световната практика се основават на сравнително по-стара информация – най-вече в табличен вид информацията е до 2000г , в текста на места до 2004 г., като има позоваване и на по-съвременни казуси. Примерите за България са цитирани по данни за 2011г., но не са представени добре в Табличен вид.

Останалите по-съществени публикации на д-р Виржиния Иванова условно могат да бъдат разделени в следните направления:

А) Международни сливания и поглъщания в банковия сектор

В студията „ *Еволюция на процеса на банкови сливания и поглъщания*, // Годишник на ВСУ, Том № 16, В., 2010. ISSN 1310-800 X д-р **Виржиния Иванова** разглежда нарастващата роля на банковите сливания и поглъщания в глобализацията се свят и в глобалната икономика. Изтъква се тяхната роля за въздействието върху глобалните процеси, особено в период на глобална криза, като се посочва и инструментариумът за такова въздействие. Разглежда се и обратната връзка – предизвикателствата на глобализацията, като движещ мотив за концентрацията на капитала чрез международни сливания и поглъщания.

В статията *Интернационализация на банковата дейност и създаването на банкови конгломерати*, // Научен алманах на ВСУ, № 6 В., 2009. (с. 87-104). ISSN 1311-9222 кандидатката В.Иванова прави оценка на основните тенденции в еволюцията и разрастването на международните банкови конгломерати. Полезните моменти в тази публикация са оценките за движущите сили при интернационализацията на банковата дейност, както и за рисковете в този сектор в резултат на глобалния обхват, които тези структури постигат върху

международното движение на капитали. На тази проблематика е посветена и една от посочените статии в Списъка на публикации - *Влияние на световната финансова криза върху банковите сливания и поглъщания в САЩ*, доклад от Първа международна научно-практическа конференция „Икономика и мениджмънт 2010“, Технически университет, Варна, 16-18.09.2010. (с.401-406). ISSN 1314-197X. Положително впечатление прави фактът, че д-р Виржиния Иванова показва важна за сериозния изследовател способност да спреди измененията в областта, в която работи и да се стреми да ги отразява на база на собствен анализ в публичните си изяви. Отразяването на въздействието на Световната финансова криза върху сливанията и поглъщанията в банковия сектор безспорно доказва, че д-р Виржиния Иванова вече е натрупала съществен опит като автор по разглежданата проблематика. Същевременно остава се с впечатлението, че тези последни две разработки са тематично свързани с темата на дисертационния труд на В.Иванова, който е посветен на сливанията и поглъщанията в международния банков сектор (посочен е коректно в Автобиографията ѝ на тема: „Процесът на сливания и поглъщания в международния банков бизнес“).

Б) Преки чуждестранни инвестиции и тяхното значение за икономическото развитие

Публикациите на д-р Виржиния Иванова по това направление включват две статии. В статията под заглавие» *Югоизточна Европа – новият хоризонт пред чуждестранните инвеститори. Българските реалности*, //Научен алманах на ВСУ, №12, В., 2005 (с.109-116). ISSN 1311-9222 се прави сравнителен анализ на чуждестранни преки инвестиции в страните от Югоизточна Европа и се посочват добрите примери на база на международни сравнения. По своеобразен начин и статията, в която се анализира състоянието на банковия сектор в България представя преките чуждестранни инвестиции и доминиращото им влияние в българския банков сектор в статията под заглавие: *Банковата система в България като член на Европейския съюз – развитие и предизвикателства*, // „България в Европейския съюз: 2008“ – конференция на ВСУ „Ч.Храбър“, Варна, 13-14 юни 2008. (с.193-198). ISBN 978-954-715-392-9.

В) Международен финансов мениджмънт и фирмено развитие

По това направление са представени за рецензиране четири публикации, като всички са самостоятелна авторова изява. Най-важно място в тази тематична група заема учебното пособие в обем от 50 стр. на тема:»*Учебно ръководство по международен финансов мениджмънт*, В., 2012. **ISBN 978-954-715-521-3**). Съдържанието дава представа както за избраните теми от учебния курс, така също и за методиката на обучение, която е предложена по тази дисциплина.

Към тази тематична група се отнасят и още 3 статии, които са посветени на технологията на сливанията и поглъщанията, както и на финансови аспекти на отражение на глобалната финансова криза.

2.2. Преподавателска дейност

Д-р Виржиния Иванова има натрупан добър няколкогодишен опит като асистент и преподавател. Във ВСУ»Ч.Храбър» тя е ангажирана да води упражнения и лекции по няколко дисциплини в бакалавърската програма, а в програмите за магистри участва и като ръководител праграма и като тютър и преподавател. Ангажирана е с програмата по голям брой дисциплини, в т.ч. са следните лекционни курсове за бакалавърска и магистърска степен:

- Международен финансов мениджмънт
- Международен бизнес
- Международно движение на капитали
- Финансов мениджмънт в международния бизнес
- Сливания и поглъщания в международния бизнес
- Международен маркетинг
- Управление на международни инвестиционни проекти
- Фирмен международен бизнес 1 част.

Курсовете са осигурени с учебно-методически материали за лекции и семинарни занятия, както и във Виртуалното обучение на университетския сайт.

Годишната ѝ аудиторна заетост (лекции и упражнения) във ВСУ е 255 часа. Наред с това д-р В.Иванова е ангажирана и с административна и организационна дейност по учебния процес.

Личните ми впечатления от нейната работа като преподавател и като организатор са много добри, тъй като тя умее да мотивира и да приобщава студентите за участието им в учебния процес и за тяхното професионално израстване. Качеството ѝ да се справя с позитивна нагласа и безконфликтно с ангажиментите си по учебния и административен процес е много силно свидетелство за умението ѝ да се развива и утвърждава в работата си като преподавател.

3. Научни приноси на кандидата в конкурса

Приносителите в представените за рецензиране публикации на д-р В.Иванова имат научен и практико-приложен характер, като последното преобладава. По-голямата част от тях са в областта на международните сливания и поглъщания, международния фирмен мениджмънт и бизнес практики.

Научните приноси на кандидата обхващат следните области: анализът на международните сливания и поглъщания в историческата им еволюция в началото на настоящото хилядолетие; ролята и механизмите на международния финансов мениджмънт; преките чуждестранни инвестиции и оценката на състоянието им в сравнителен международен план за страните от Югоизточна Европа и др.. Най-кратко те могат да се охарактеризират с ключови думи като: **систематизация, периодизация, изпълване със съдържание на специфични понятия, свързани с ролята на международните сливания и поглъщания, сравнителен анализ, разкриване на тенденции и проблеми на мотивацията и факторите за международни сливания и поглъщания.** Тези приносни моменти от публикациите и преподавателската работа на д-р В.Иванова са ориентирани към повишаване на знанията и подпомагане на обучението по международен финансов мениджмънт, както и практиката на мениджмънта в корпоративния сектор.

4. Отражение на публикациите на кандидата в нашата и чуждестранната литература

Списъкът с цитиранията на научните трудове на д-р В.Иванова е приложен към документацията и материалите за участие в конкурса и свидетелства за наличието на цитирания на трудове на кандидатката в няколко български научни статии и публикации на ВСУ.

5. Критични бележки и препоръки

По представените за рецензиране научни трудове на д-р Виржиния Иванова могат да се направят следните бележки и препоръки:

- ✚ Необходимо е да се задълбочи теоретическо-аналитичното аргументиране на изследванията на кандидатката в областта на международната икономика и финансов мениджмънт. На редица места в публикациите ѝ се остава с впечатлението за фрагментарност на интерпретацията на конкретни автори и недостатъчното познаване на цялостната им теория. Забелязва се повече склонност да прави преглед на научните постижения, макар и добросъвестно, но това не е достатъчно. Макар че в монографичния труд и в представената студия да има позоваване на конкретни тези и постановки на автори по избраните теми, необходимо е кандидатката за в бъдеще да се стреми към позадълбочено проследяване и отразяване на *актуалната* дискусия по даден проблем и съответно цитиране на основните съвременни автори по този проблем. Например в монографичния труд се споменават регулативните правила по Базел II, но няма споменаване на актуалната проблематика – т.е. на съвременния етап би следвало да има интерпретация и анализ на проблемите за Базел III и прилагането на тези изисквания за предпазливо банкиране при съвременните условия.
- ✚ Бих препоръчала на д-р В.Иванова и при написването на статии, да обърне внимание на теоретико-аналитичната оценка на съвременната литература по въпроса, за да могат статиите да имат научна стойност, а не само публицистично-популяризаторска стойност.
- ✚ Неправомерно е да се интерпретира мотивацията за сливания и поглъщания само от гледна точка на интернационализацията, като се пренебрегва или подценява проблема за ефективността на оценката на разходите и ползите от сливанията и поглъщанията. В този смисъл не е отразена концепцията за *интернализацията* като метод на международен стратегически мениджмънт на фирмено равнище. Последната има самостоятелно и определящо значение при сливанията и поглъщанията и се включва в обхвата на интернационализацията на практика екс-пост, т.е. като последващ ефект от вътрешнофирменото развитие, което винаги има и пространствен ефект. Напр. на стр. 39 въпреки, че са цитирани авторите (Jean and Peter Gray), които обосновават предимствата на *интернализацията*, е допусната грешка като в текста , в който се коментират тези предимства този термин е подменен с «интернационализация».
- ✚ В повечето публикации преобладава дескриптивния (описателния) подход пред прескриптивния. Научният инструментариум в материалите с аналитичен характер се изчерпва в повечето случаи със стандартните статистически методи и показатели. За в бъдеще препоръчвам на д-р В.Иванова да подобри и икономизира инструментариума на

изследванията си в областта на международния финансов мениджмънт. Например вниманието към измененията в международните сравнителни анализи в областта на финансовия международен мениджмънт вече заема самостоятелно значение в изследванията по избраната от нея област.

✚ Забелязва се повече склонност да се прави преглед на научните постижения, макар и добросъвестно, но това не е достатъчно. работата с литературата показва сравнително по-стари литературни източници, поради което анализът е направен в ограничен времеви хоризонт. На места в гл. II на монографията изложението е обременено от прекалено схематични прегледи по конкретни въпроси, без да се задълбочи анализът върху избран конкретен аспект.

✚ Прави недобро впечатление използването на готови диаграми от чужди източници (например в последната Глава на Монографията такава Таблица за сливанията и поглъщанията в България от 2011 г. е практически нечетима, с което се уронва престижа и на самата издателска къща). Техническата обработка на данни и информация при всички случаи следва да се разглежда като неизменна част от собствения авторски почерк на изследователя.

✚ Представената научна продукция до известна степен показва доминиране на няколко конкретни теми, но по същество само темата за сливанията и поглъщанията има по-всеобхватно теоретико-методологическо и приложно-аналитично издържано изследване. В останалите области може да се пожелае на авторката да задълбочи за в бъдеще теоретическата база и да подобри инструментариума за изследване по посочените теми, например за анализ на преките чуждестранни инвестиции, за анализа на ефектите на финансовата криза и т.н.

Имайки предвид тези бележки, препоръчвам на д-р Виржиния Иванова да продължи да се стреми да се концентрира върху една по-ясно определена научна област, за което тя има перспективата като трудолюбив и коректен изследовател да задълбочава и повишава за в бъдеще необходимия задел от научни и практически познания.

6. Лични впечатления за кандидата в конкурса

Личните ми впечатления от д-р Виржиния Иванова са свързани с ангажиментите ми като преподавател в съвместни с ИИИ на БАН магистърски програми, както и в бакалавърската програма на ВСУ по специалността МИО и ММБ. Д-р В.Иванова има безспорен принос при организацията и подготовката на програмите, както и за изпълнението на сложен и богат на учебни дисциплини учебен процес. Участието на д-р В.Иванова като докладчик или изказващ се професионалист в научни конференции винаги ми е правило много добро впечатление. Личните ми наблюдения ми позволяват да охарактеризирам д-р В.Иванова като добросъвестен и перспективен млад преподавател и изследовател на международния финансов бизнес.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Д-р Виржиния Ивянава участва в конкурса за придобиване на научното звание „доцент” с коректно представена научна продукция. Професионалният и преподавателски опит на кандидата и посочените научни и научно-приложни приноси в областта на международните сравнения на сливанията и поглъщанията , както и в областта на обучението по международен финансов мениджмънт отговарят на изискванията за заемане на академичната длъжност “доцент” във ВСУ»Ч.Храбър».

Това ми дава основание да подкрепя едно предложение на научното жури до Академичния съвет на ВСУ за **присъждане на академичната длъжност „доцент” по професионално направление Икономика (Световно стопанство и МИО(Международен финансов мениджмънт и бизнес) на д-р Виржиния Живкова Иванова.**

09.04.2012 г.
гр. София

Член на научното жури: /п/
(проф. д-р Татяна Хубенова)